យុត្តិធម៌សម្រាប់កម្ពុជា

នៅក្នុងខណៈដែលមានការពិភាក្សាពីរឿង សាដាមហូសេន នៅឯអង្គការសហប្រជាជាតិ ក៏មានពត៌មានជាប្រវត្តិសាស្ត្រមួយដែរ គឺការផ្តោតសំខាន់ទៅលើរបប ប៉ុល ពត ។ ខ្មែរក្រហមបានសម្លាប់ប្រជាជន កម្ពុជាអស់រយៈពេលមួយភាគបួននៃសតវត្សរ៍កន្លងទៅហើយ ។

នៅក្នុងការបោះឆ្នោតកាលពីថ្ងៃពុធ ទី១៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០២ មហាសន្និបាតអង្គការសហប្រជាជាតិបានចាត់តាំងមន្ត្រីអង្គការសហប្រជាជាតិឲ្យចរចាសាជាថ្មីជាមួយរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ដើម្បីរៀបចំការកាត់ទោសមេដឹកនាំខ្មែរក្រហម ។ ការបោះឆ្នោតមិនកើតមានឡើងដោយងាយៗនោះឡើយកាលពីពេលមុន ។ ប៉ុន្តែក្រោមការដឹកនាំរបស់ប្រទេសបារាំងនិងប្រទេសជប៉ុន ព្រមទាំងការគាំទ្ររបស់សហរដ្ឋអាមេរិកនិងរដ្ឋាភិបាលផ្សេងៗទៀត មហាសន្និបាតអង្គការសហប្រជាជាតិបានប្រើកម្លាំងជំរុញលើបញ្ហានេះ ។ ប៉ុន្តែការដែលថាមានរដ្ឋាភិបាលចំនួន៣០សម្រេចចិត្តធ្វើអនុបវាទនោះ បង្ហាញឲ្យឃើញថា កិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងក្នុងការនាំយកមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមមកកាត់ទោសគឺអាចជួបបញ្ហាមួយចំនួននៅពេលខាងមុខ ។ ជាការគួរឲ្យសោកស្តាយដែលថា ការបោះឆ្នោតជាកត្តាដែលត្រូវបញ្ចូលក្នុងការវិនិច្ឆ័យ ។ កាលពីខែកុម្ភៈកន្លងមក អង្គការសហប្រជាជាតិបានបញ្ចប់កិច្ចចរចាជាមួយកម្ពុជា ។ ភាគីទាំងសងខាងបានធ្វើសម្បទានសំខាន់ៗទៅវិញទៅមក ហើយជាលទ្ធផលកម្ពុជាបានអនុម័តច្បាប់បង្កើតអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញនៅក្នុងតុលាការទីក្រុងភ្នំពេញដើម្បីស៊ើបអង្កេតនិងកាត់សេចក្តីមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមដែលនៅរស់និងជាមេគំនិតធ្វើឲ្យប្រជាជនកម្ពុជាស្លាប់អស់ប្រមាណមួយលានប្រាំពីរសែននាក់ ។ ប៉ុន្តែការមិនទុកចិត្តគ្នារវាងក្រុមចរចាទាំងសងខាង រួមជាមួយនឹងសម្ពាធដ៏ខ្លាំងក្លាពីសំណាក់អ្នកគាំទ្រសិទ្ធិមនុស្សដែលរិះរកគ្រប់មធ្យោបាយប្រកបដោយភាពមិនប្រាកដប្រជា ក្នុងការដាក់គំនិតរបស់ខ្លួនស្តីពីបទដ្ឋានច្បាប់ទៅលើដំណើរការជម្រះរឿងក្តី ប្រការទាំងអស់នេះបានជំរុញឲ្យអង្គការសហប្រជាជាតិសម្រេចចិត្តដើរចេញពីការចរចា ។ អ្វីដែលអ្នករិះគន់ទាំងនេះមិនបានគិតដល់គឺថា តើអ្នកចរចាទាំងសងខាងបានខិតចូលជិតគ្នាដល់កម្រិតណាហើយ ដើម្បីឈានទៅសម្រេចកិច្ចព្រមព្រៀងមួយពិតប្រាកដនោះ ។ ការចរចាដ៏លំបាកលំបិនជាមួយរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាចាប់ផ្តើមពីឆ្នាំ១៩៩៧ ហើយបន្តរហូតដល់ក្រោយការស្លាប់ដែលប្រកបដោយមន្ទិលសង្ស័យរបស់ ប៉ុល ពត នៅតាមព្រំដែនថៃ-កម្ពុជានាឆ្នាំ១៩៩៨ ។ ឧបសគ្គធំៗមួយចំនួនត្រូវបានជម្រះរួចហើយ ។ ប្រសិនបើគិតពីបញ្ហាទម្លាក់គ្រាប់បែកជាសម្ងាត់របស់រដ្ឋការលោកនិចសុន មកលើប្រទេសកម្ពុជានៅក្នុងសង្គ្រាមវៀតណាម និងឯកសារសិទ្ធិមនុស្សរបស់ប្រទេសកម្ពុជាខ្លួនឯងនៅក្នុងរយៈពេលពីរទសវត្សរ៍ចុងក្រោយឃើញថា អ្នកចរចាបានឈានដល់កិច្ចព្រមព្រៀងដ៏មាំទាំមួយដែលថា ការផ្តោតសំខាន់របស់តុលាការគឺសំដៅតែទៅលើមេដឹកនាំខ្មែរក្រហម និងជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មប្រព្រឹត្តឡើងដោយរបប ប៉ុល ពត ពីឆ្នាំ១៩៧៥ - ១៩៧៩ប៉ុណ្ណោះ ។

អ្នកចរចាបានយល់ស្របគ្នាទៅលើការចូលរួមយ៉ាងសំខាន់ពីអន្តរជាតិនៅក្នុងតុលាការកម្ពុជាថ្មីគ្រប់ថ្នាក់ដែលនឹងត្រូវបង្កើតឡើងជាពិសេសសម្រាប់បម្រើគោលដៅនេះ ។ សហព្រះរាជអាជ្ញានិងសហចៅក្រមអន្តរជាតិ ព្រមទាំងចៅក្រមបរទេស នឹងត្រូវតែងតាំងដោយលោកអគ្គលេខាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិ ។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិមានអំណាចចោទប្រកាន់ ។ រាល់សេចក្តីសម្រេចតាមផ្លូវតុលាការតម្រូវឲ្យមានការឯកភាពយ៉ាងហោចណាស់ពីចៅក្រមអន្តរជាតិម្នាក់ដែរ ។

ឥឡូវនេះនៅពេលដែលការបោះឆ្នោតរបស់មហាសន្និបាតអង្គការសហប្រជាជាតិបានកើតឡើងហើយនោះ វាជាការសំខាន់ណាស់ថា គម្រោងការនេះគួរតែចាប់ផ្តើមសាឡើងវិញឲ្យបានឆាប់បំផុត ។ ប្រសិនបើមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមមិនត្រូវបាននាំយកមកកាត់ទោសចំពោះមុខតុលាការនោះទេ ប្រជាជនកម្ពុជានៅតែបន្តរស់នៅក្រោមភាពអយុត្តិធម៌ជារៀងរហូត ។ សូម្បីតែមកដល់ថ្ងៃនេះក្តីកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងក្នុងការទ្រទ្រង់ច្បាប់ឲ្យមានប្រសិទ្ធភាពនៅកម្ពុជា ត្រូវបានប៉ះពាល់ដោយគំរូដិតដាមរបស់មេដឹកនាំខ្មែរក្រហមដែលមានវ័យកាន់តែចាស់ និងរស់នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា រត់គេចពីយុត្តិធម៌ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មដែលខ្លួនបានប្រព្រឹត្តក្នុងទំហំមួយដ៏គួរឲ្យព្រឺព្រួច ។ និទណ្ឌភាពដែលបន្តអូសបន្លាយនៅកម្ពុជាក៏នឹងធ្វើឲ្យអន្តរាយដល់ដល់ការប្តេជ្ញាចិត្តរបស់សហគមន៍អន្តរជាតិចំពោះយុត្តិធម៌ពិភពលោកដែរ ។

បញ្ហាមួយចំនួនដែលធ្វើឲ្យការចរចាត្រូវបរាជ័យ មិនត្រូវបណ្តោយឲ្យមានរូបរាងជាថ្មីទៀតឡើយ ។ បញ្ហាវិលទៅវិលមកអំពីបញ្ហាច្បាប់ បញ្ហាលើកលែងទោស និង ឥទ្ធិពលរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ ត្រូវបានដោះស្រាយរួចរាល់អស់ហើយ ។ សេចក្តីអំពាវនាវរបស់សកម្មជនសិទ្ធិមនុស្ស សុំឲ្យចាត់តាំងដោយអង្គការសហប្រជាជាតិនូវតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិសម្រាប់ប្រទេសកម្ពុជា ដែលជាទ្រឹស្តីមួយដែលបានរកឃើញនិងបដិសេធជាយូរណាស់មកហើយនោះ ព្រមទាំងការទទូចហើយទទូចទៀតចង់បានយុត្តិធម៌មួយដែលស៊ើរតែឥតខ្ចោះនោះ គឺមិនខុសអ្វីទៅនឹងការប្រថុយប្រថានបាត់បង់ផលប្រយោជន៍ដែលទទួលបាននោះទេ ។

ការធានាជាលក្ខណៈអន្តរជាតិនឹងជួយធានាដល់យុត្តិធម៌នៅកម្ពុជាដែលគួរឲ្យជឿទុកចិត្តបាន ។ រដ្ឋាភិបាលដែលមានចំណាប់អារម្មណ៍អាចបង្កើតឲ្យមានគណៈកម្មការមួយសម្រាប់ត្រួតពិនិត្យ ។ ប្រការទាំងនោះនឹងចាំបាច់ត្រូវផ្តល់ថវិកាបន្តិចបន្តួចសម្រាប់ដំណើរការតុលាការ ពិសេសដើម្បីឲ្យតុលាការនេះប្រតិបត្តិទៅតាមទម្រង់ជាអាជីពច្បាស់លាស់ និងដើម្បីធ្វើឲ្យកាន់តែប្រសើរឡើងនូវប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌នៅប្រទេសកម្ពុជា ។ ចំណែកឯអង្គការសហប្រជាជាតិវិញ អាចដកខ្លួនថយមិនចូលរួមនៅក្នុងកិច្ចសហប្រតិបត្តិការនេះ ប្រសិនបើឧទាហរណ៍ថាមានអំពើពុករលួយ ឬមានការរំលោភសិទ្ធិ ។

ក្រោយពី២០ឆ្នាំបានកន្លងផុតទៅ មេដឹកនាំខ្មែរក្រហមជិតដល់ថ្ងៃឡើងតុលាការមួយដែលមានលក្ខណៈចំហនិងអាចជឿទុកចិត្តបាន ។ ប្រសិនបើអ្នកគាំទ្រយុត្តិធម៌អន្តរជាតិជួយមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមឲ្យរួចផុតពីសំណាញ់ច្បាប់នោះ តើវាគួរឲ្យខ្មោចផ្សាយ៉ាងណាទៅ! ។

ដេវីដ សែហ្វ័រ

ពាក្យស្លោកខ្មែរក្រហម

◆ លើកកម្ពស់ស្មារតីប្រុងប្រយ័ត្នបដិវត្តន៍ខ្ពស់និងក្តៅគគុកជាប់ជានិច្ច ដើម្បីការពារគ្រប់ផ្នែកជាមុន លើគ្រប់ឧបាយកលពិសពុលរបស់ខ្មាំង។

◆ តម្កល់ឯករាជ្យជាតិ អធិបតេយ្យភាព បូរណភាពដែនដី និងកិត្តិយសជាតិ ឱ្យខ្ពស់ជាងអ្វីៗទាំងអស់។

◆ កម្ចាត់ជាច់ខាតយួនឈ្លានពានខាតទីលេបទឹកដី ឱ្យវិនាសអន្តរធានពីទឹកដីកម្ពុជាជារៀងរហូត។

◆ បុគ្គលម្នាក់ៗ អង្គភាពនីមួយៗ ប្រទេសទាំងមូល ត្រូវរៀនសូត្រឱ្យបានល្អតាមគំរូវីរភាពបដិវត្តន៍ដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់របស់សមរភូមិមុខ។

(សៀវភៅកំណត់ហេតុលេខ ០៧៦)

◆ កែប្រែបច្ចេកទេស បង្កបង្កើនផល ខាងទឹក ដី ជី ពូជដាំដុះ និងខាងថែរក្សាឱ្យបានចម្រើនជាប់ជានិច្ច។

◆ កម្ចាត់ការខ្វះខាត កសាងគោលជំហរសន្សំសំចៃកម្រិតខ្ពស់ជាច់ខាត។

◆ ការពារពង្រីងពង្រីករដ្ឋអំណាចបដិវត្តន៍ និងការផ្តាច់ការបដិវត្តន៍ជាច់ខាត។

(សៀវភៅកំណត់ហេតុលេខ១៣៥ គណហ)

◆ ត្រូវមានស្មារតីរក្សាការសម្ងាត់ខ្ពស់។

(សៀវភៅកំណត់ហេតុ អ៊ីវ)